

УДК 338.1:911.375.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/169-2>**Кобилінський В. М.**аспірант кафедри цифрової економіки
та міжнародних економічних відносин,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4269-8959>**Kobylynsky Volodymyr**
Zhytomyr Polytechnic State University

УРБАНІЗАЦІЯ: СУТЬ ТА ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ

Робота присвячена розгляду сутності поняття урбанізації, досліджено підходи зарубіжних та вітчизняних науковців до тлумачення поняття урбанізація із врахуванням напрямів досліджень, встановлення урбанізаційних факторів економічного зростання. В статті окреслені теоретичні підходи до визначення економічної природи даного процесу. Наведено окремі тенденції розвитку урбанізаційних процесів в розрізі країни та регіонів. З огляду на історичні демографічні процеси, на території України окреслюються формальні або кількісні ознаки урбанізації, на які прямий вплив мають загальнодержавні та регіональні економічні чинники з відповідним економічним управлінням. Визначена невідповідність українських міст світовим стандартам та нормам, в зв'язку з цим сформульовані основні завдання просторового розвитку. Крім того, окреслено окремі фактори урбанізаційного процесу, обґрунтовані рішення по впровадженню яких сприятимуть зростанню економіки урбанізованих територій. Зазначено, що в перспективі управління економічними процесами держави повинно бути спрямовано на зменшення наявного дисбалансу урбаністичного розвитку території задля чого, серед інших напрямів повинно бути зосереджено на відродженні малих населених пунктів (сіл, селищ, міст), розвитку на їх територіях малого та середнього бізнесу, диверсифікації економіки в напрямку з менш вираженими урбаністичними характеристиками. Поряд з цим, автор акцентує увагу на тому, що ступінь урбанізації в Україні істотно перевищує світовий показник, проте поступається середньоєвропейському, який складає 73,4 %. В статті зазначено, що промисловість з її відповідним економічним управлінням продовжує відігравати суттєву роль для Сходу та Півдня країни, в Західних регіонах спостерігається зниження частки сільськогосподарського виробництва. В зв'язку з цим, найвищий рівень урбанізації в Україні прослідковується у столиці, а також на урбаністичних територіях з високим рівнем розвитку послуг (торговельних, інформаційних, соціально-культурних, транспортних тощо) та у промислово розвинутих регіонах. У результаті проведеного дослідження зроблено висновок, що урбанізаційні процеси мають прямий вплив на соціально-економічний розвиток, як наслідок, прийняття управлінських рішень спрямованих на розвиток економіки держави та окремо визначених територій слід проводити з урахуванням наявних урбанізаційних факторів та їх тенденцій.

Ключові слова: урбанізація, урбанізовані території, еколого-економічне управління, урбанізаційні процеси, урбанізаційні фактори, економічне зростання.

URBANIZATION: ESSENCE AND IMPACT ON ECONOMIC MANAGEMENT OF TERRITORIES

The work is devoted to the essence of the concept of urbanization, the approaches of foreign and domestic scientists to the interpretation of the concept of urbanization taking into account the directions of research, the establishment of urbanization factors of economic growth. The article outlines theoretical approaches to determining the economic nature of this process. Some tendencies of development of urbanization processes in the context of the country and regions are given. Given the historical demographic processes, the territory of Ukraine outlines the formal or quantitative signs of urbanization, which are directly influenced by national and regional economic factors with appropriate economic management. The inconsistency of Ukrainian cities with world standards and norms has been determined, in this connection the main tasks of spatial development have been formulated. In addition, some factors of the urbanization process are outlined, reasonable decisions on their implementation will contribute to the growth of the economy of urban areas. It is noted that in the future the management of economic processes of the state should be aimed at reducing the existing imbalance of urban development of territories for which, among other areas should focus on the revival of small settlements (villages, towns, cities), development of small and medium businesses, diversification of the economy in the direction of less pronounced urban characteristics. At the same time, the author emphasizes that the degree of urbanization in Ukraine significantly exceeds the world figure, but is inferior to the European average of 73.4%. The article notes that industry with its corresponding economic management continues to play a significant role for the East and South of the country, in the Western regions there is a decrease in the share of agricultural production. In this regard, the highest level of urbanization in Ukraine is observed in the capital, as well as in urban areas with a high level of service development (trade, information, socio-cultural, transport, etc.) and in industrialized regions. As a result of the study it was concluded that urbanization processes have a direct impact on socio - economic development, as a consequence, management decisions aimed at economic development of the state and specific areas should be carried out taking into account existing urbanization factors and their trends.

Keywords: urbanization, urbanized territories, ecological and economic management, urbanization processes, urbanization factors, economic growth.

JEL classification: O18, J53, O40

Постановка проблеми. Одним з головних факторів соціально-економічного розвитку як окремих територій, так і національних економік стали урбанізаційні еколого-економічні процеси. Україна, як і Європейські країни, відноситься до високоурбанізованих територій і цей показник щороку має тенденцію до зростання. Подальший негативний стан оточуючого природного середовища, спад загальної економіки способу життя та безпеки населення обумовлює необхідність пошуку нових підходів до визначення суттї поняття урбанізації, її на еколого-економічне зростання країни, до осмислення застосування науково обґрунтованих методів управління урбанізованими територіями.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Суть поняття урбанізації, її вплив та економічне управління на науково-методичному рівні сформуливали низка зарубіжних вчених, в тому числі Л. Маккарті, В. Шукла, П. Нокс, Д. Харві та ін. В Україні вказані питання розглядали вітчизняні вчені: В. Салій, І. Посацький, І. Гукало О. Семенов, Л. Шаблій, О. Шевчук, К. Немець, В. Гончар, А. Буряченко, Д. Кузьменко, Г. Онишук, Н. Омельченко, Е. Перцик та інші. Інноваційному розвитку урбанізованих територій серед інших присвячені дослідження І. Ільїної, М. Бойкової, М.Г. Салазкіної та інших. Проте, незважаючи на значні напрацювання, залишаються недостатньо дослідженими питання процесу урбанізації з економічної точки зору, питання урбанізаційних проявів у національній економіці. Водночас залишається проблема визначення уніфікованого підходу до поняття урбанізація та її впливу на управлінські рішення.

Мета статті полягає в дослідженні суті урбанізації та її впливу на економічне управління територіями.

Викладення основного матеріалу. З науково-методологічної точки зору відомі науковці надають неоднозначні визначення поняття урбанізації, які пов'язані з різновекторними факторами здійснюваних ними досліджень, в тому числі за економічним, соціальним, географічним, політичним та іншими напрямками.

Нижче, у рис. 1. наведено декілька термінів поняття урбанізації з урахуванням напрямів наукових досліджень науковців.

Поряд із вищенаведеними визначеннями поняття урбанізації заслуговує на детальну увагу визначення даного поняття, поданого дослідниками, які містять в собі поєднання різнопланових напрямів наукового дослідження. Так, Ю. Смагін вважає, що урбанізація «...це процес зростання чисельності міських поселень, в тому числі й крупних розмірів, концентрацію населення у все більших крупних міських утвореннях, збільшення чисельності і частки міського населення» [12].

На думку А. Буряченко «...урбанізація – це вельми складний процес, і його не можна трактувати лише як зростання міст і збільшення чисельності міського населення. ... дане явище треба розуміти як новий етап розвитку суспільства, який характеризується концентрацією економічного, демографічного та політичного потенціалу, котрий дає змогу концентрувати та контролювати значні обсяги фінансових ресурсів, створювати нові технології, нові види послуг, здійснювати інноваційну діяльність» [1, с. 87].

Д. Кузьменко стверджує, що «Урбанізацію розглядають як позитивну тенденцію розвитку світу, як об'єктивний процес, пов'язаний із забезпеченням для

все більшого числа жителів планети умов для більш зручного, комфортабельного, здорового життя, для більш повного розвитку здібностей. Урбанізація супроводжується не тільки позитивними змінами в житті людей, але й негативними, зокрема забрудненням навколишнього середовища, перенаселенням території, збільшенням негативних суспільних явищ» [9].

В свою чергу, І. Гукалова та Н. Омельченко вважають, що «...урбанізація – це всебічний процес підвищення значимості міст у житті суспільства, результатом якого є відносно збільшення міського населення і формування ієрархічної системи міських поселень як центрів поширення міського способу, умов життя населення і міської культури у конкретних суспільно-географічних умовах. При цьому міська культура – це дуже значимий компонент урбанізації, саме вона має свою специфіку на рівні типів країн, окремих країн та їх частин. Вона охоплює багато аспектів – від технологічних та економічних особливостей способу виробництва і способу життя до особливостей міського «ландшафту» [4, с. 104].

Враховуючи вищевикладене, не зважаючи на первинне значення урбанізації, яке включає соціально-демографічні процеси, сучасна багатовекторність чинників, які впливають на урбанізованість свідчить про необхідність вивчення економічного впливу на неї та, як наслідок, економічного управління.

Вказану позицію щодо впливу економічних процесів, економічного управління на стан урбанізації та, відповідно, урбанізації на економічні процеси підтверджують також і науковці, в тому числі А. Буряченко [1], І. Гукалова та Н. Омельченко [4], О. Гончар [2], Дейвід Блум, Тарун Ханна [5]. Світова практика наголошує на тому, що взаємопов'язаними явищами є зміна рівня урбанізації та економічний розвиток країни, території.

За розглядом історичних змін, що відбувалися в минулому та аналізом поточних тенденцій, за даними звіту підготовленого Департаментом ООН з економічних і соціальних питань «World Urbanization Prospects: The 2014 Revision», станом на 01.01.2017 частка міських жителів серед населення України становила 69,2 %. Поряд з цим у майбутньому, до 2050 року, планується, що 79 % українців проживатимуть у міських зонах. Ступінь урбанізації в Україні істотно перевищує світовий показник, проте поступається середньоевропейському, який складає 73,4 %. Поряд з цим прогнозується, що на тлі загального скорочення населення України на 11,2 млн. осіб, в період до 2050 року кількість городян скоротиться з 31,2 млн. осіб до 26,6 млн. осіб, селян – з 13,7 до 7,1 млн. осіб [3; 17].

З огляду на історичні демографічні процеси, на території України окреслюються формальні або кількісні ознаки урбанізації, на які прямий вплив загальнодержавні та регіональні економічні чинники з відповідним економічним управлінням.

Так, на тлі загального зниження чисельності міського і сільського населення (темпи останнього набагато швидші), рівень урбанізації по регіонах значно відрізняється – нижчі темпи урбанізації демонстрували Східний і Південний регіони, Західні вищі. Як зазначено у «Звіті Світового банку на основі дослідження урбанізаційних процесів в Україні у 1989–2013 роках», попри те, що після отримання Україною незалежності, Захід мав значно нижчий рівень урбанізації та вищий

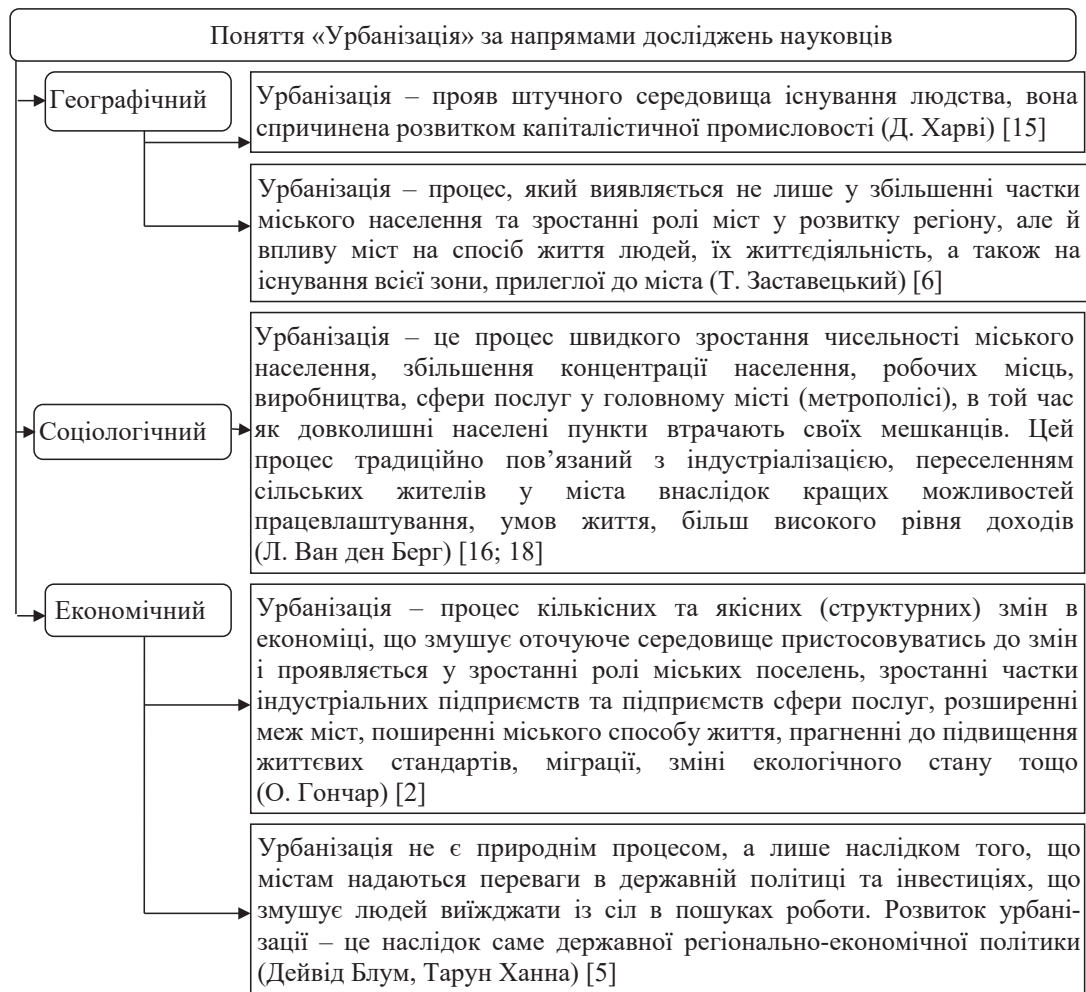

Рис. 1. Приклади визначення поняття «Урбанізація» за напрямками досліджень науковців

Джерело: створено та побудовано автором

рівень розвитку сільського господарства з часом сільське населення Центру та Заходу мігрувало в міста швидше, тим самим значно підвищив частку міського населення [7, с. 15].

За результатами аналізу вищевказаного Звіту Світового банку, попри спрямування світової економіки та економічних рішень на щорічне зростання надходжень від інтелектуальної сфери, сфери послуг, економіка України більш орієнтована на промислове виробництво. При цьому зростання надходжень від сфери послуг в нашій державі щороку також відбувається, але ця тенденція не є рівномірною за територіальними ознаками. Важлива роль промисловості з відповідним економічним управлінням продовжує відіграватися для Сходу та Півдня країни, в Західних регіонах спостерігається зниження частки сільськогосподарського виробництва господарства. В зв'язку з цим, найвищий рівень урбанізації в Україні прослідковується у столиці, а також на урбаністичних територіях з високим рівнем розвитку послуг (торговельних, інформаційних, соціально-культурних, транспортних тощо) та у промислово розвинутих регіонах. Слід зазначити, що на більш урбанізованих територіях спостерігається зосередження значної маси капіталу, інноваційних технологій, керівних структур, дані регіони відрізняються

високим рівнем продуктивності економічного управління. Для всіх інших територій характерний низький рівень індустріалізації та урбанізації, що призводить до незбалансованості розвитку регіональних економік, на що потрібно звертати належну увагу при прийнятті економічно-обґрунтованих управлінських рішень на загальнодержавному рівні [7, с. 16].

Як наслідок, сучасні українські міста не відповідають світовим нормам та стандартам із соціально-економічного розвитку. Вони суттєво відстають від світових за ступенем ділової активності, способу життя населення, облаштуваністю середовища тощо. За версією GaWC (Globalization and World Cities) єдиним містом України, що у 2016 році потрапило до рейтингу глобальних міст світу є місто Київ, яке посіло лише 70 місце у списку [11].

В перспективі управління економічними процесами держави повинно бути спрямовано на зменшення наявного дисбалансу урбаністичного розвитку територій задля чого, серед інших напрямів повинно бути зосереджено на відродженні малих населених пунктів (сіл, селищ, міст), розвитку на їх територіях малого та середнього бізнесу, диверсифікації економіки промислових агломерацій у напрямку з менш вираженими урбаністичними характеристиками [13; 14].

Узагальнення літературних та наукових джерел інформації дали можливість наголосити та окремі характеристики урбаністичних процесів, управління якими надасть позитивний розвиток економічному зростанню територій, серед них:

1. Підвищення рівня процесів урбанізації відіграє суттєву роль у формуванні валового внутрішнього продукту регіонів та держав, обсягу капіталовкладень в економіку, в тому числі будівельної галузі, що, в свою чергу тягне за собою розвиток відповідної інфраструктури, яка виступатиме об'єктами внутрішнього та зовнішнього інвестування [8, с. 337].

2. Стимулювання природної стадії переходу від низькопродуктивного сільського господарства до більш високопродуктивного промислового виробництва і послуг, як наслідок, зростанню продуктивності праці, повноцінного залучення до економічних процесів малого та середнього бізнесу, економічно непродуктивних територій [5, с. 11].

3. Запорукa підвищення рівня попиту та пропозицій на послуги й товари, який стає більш платоспроможним та стосується широкого асортименту товарів, робіт та послуг [8, с. 338].

4. Регульовані міграційні процеси від менш урбаністичних територій до більш урбаністичних, що сприяє зростанню доходів працівників, збільшенню податків та зборів, зростанню платоспроможності зростанню

вартості вироблених товарів, робіт та послуг із розрахунку на одиницю робочого часу [5, с. 11].

5. Урбанізовані території, що розвиваються за економічно-обґрунтованими управлінськими рішеннями слугують осередками розвитку наукового прогресу та інновацій, що забезпечує стрімке зростання економіки самої урбанізованої території [10, с. 15].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розглядаючи динаміку розвитку урбанізаційних процесів як в Україні, так і світі, наслідків їх впливу даних в черговий раз підтверджують прямий вплив урбанізації на соціально-економічний розвиток територій. При цьому урбанізація за соєю суттю не є моноекторним процесом, а включає в собі як географічний, історичний, соціально-демографічний, так і економічний напрями з відповідними специфічними управлінськими рішеннями. Економічно обґрунтоване управління урбанізацією впливає на економічне зростання національної та територіальної економік, в т.ч. за рахунок зростання капіталовкладень в економіку, розвитку інфраструктури, підвищення рівня попиту і пропозиції на товари, роботи та послуги, розвиток низькоурбанізованих територій та інноваційному розвитку міст. Як наслідок, у майбутньому, прийняття управлінських рішень спрямованих на розвиток економіки держави та окремо визначених територій слід проводити з урахуванням наявних урбанізаційних факторів та їх тенденцій.

Список використаних джерел:

1. Буряченко А.Є. Урбанізація в контексті фінансового, демографічного та соціального розвитку. *Вчені записки : зб. наук. праць*. 2013. Вип. 15. 208 с.
2. Гончар О.М. Сутність урбанізації як глобального економічного процесу. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2016. № 2(6). 196 с.
3. Держстат України: Чисельність постійного населення (2017). URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html
4. Гукалова І.В., Омелюченко Н.В. Категорія «урбанізація» у понятійній площині соціальної географії та інших наук. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Географічні та геологічні науки*. 2015. Т. 20. Вип. 2(25). 190 с.
5. Блум Д.И., Тарун Х. Урбаністическая революция. *Финансы & развитие*. 2007. № 3. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/rus/2007/09/pdf>
6. Заставецький Т.Б. Система міських поселень агропромислового регіону в умовах трансформації суспільства : монографія. Тернопіль, 2005. 180 с.
7. Звіт Світового банку на основі дослідження урбанізаційних процесів в Україні у 1989–2013 роках. Україна Огляд урбанізації / Міжнародний банк реконструкції та розвитку. 2015. № ACS15060. 196 с. URL: <https://www.slideshare.net/Mistosite/ss-66014065.pdf>
8. Комарницька Г.О., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Вплив урбанізації на інноваційний розвиток регіонів України. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 3. С. 336–345.
9. Кузьменко Д.М. Дефініція поняття «урбанізація» в суспільній географії. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/7706.doc>
10. Матвєєва В. Урбанізація та інновації: взаємний вплив і шляхи розв'язання спільних проблем. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Міжнародні відносини*. 2014. С. 291.
11. Сайт науково-дослідницької мережі GaWC «Глобальні міста за версією GaWC». URL: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2016t.html>.
12. Смагин Ю.А. Территориальная организация населения : учеб. пособие / под общ. ред. В.Г. Глушковой. 2-е изд., испр. и доп. Москва : Изд.-торг. корпорация «Дашков и К°», 2005. 244 с.
13. Черчата А.О., Тарасова Т.О., Штогрин М.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком інституціональних одиниць. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*. 2020. № 2(22). URL: <https://eung.nung.edu.ua/index.php/ecom/article/view/319>
14. Andrusiv, U., Kinash, I., Cherchata, A., Polyanska, A., Dzoba, O., Tarasova, T. & Lysak, H. (2020). Experience and prospects of innovation development venture capital financing. *Management Science Letters*. 10(4). URL: http://www.growing-science.com/msl/Vol10/msl_2019_302.pdf
15. Harvey D. *The Urbanization of Capital: Studies in the History and Theory of Capitalist Urbanization*. Oxford : Basil Blackwell, 1985. 239 p.
16. UN report: World's biggest cities merging into «mega-regions» // *Guardian News*. URL: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/mar/22/un-cities-mega-regions/>
17. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division / *World Urbanization Prospects: The 2014 Revision, Highlights (ST/ESA/SER.A/352)*. URL: <http://esa.un.org/unpd/wup/Highlights/WUP2014-Highlights.pdf>

18. Urban Europe: a study of growth and decline / L. Van den Berg, R. Drewett, L.H. Klaassen, A. Rossi, C.H.T. Vijverberg. New York : Oxford : Pergamon Press, 1982. 162 p.

References:

1. Burjachenko, A. Je. (2013) "Urbanizacija v konteksti finansovogo, demograficnogo ta social'nogo rozvytku" [Urbanization in the context of financial, demographic and social development]. *Vcheni zapysky, zb. nauk. prac'*, vol. 15, 208 p.
2. Gonchar, O.M. (2016) "Sutnist' urbanizacii' jak global'nogo ekonomichnogo procesu" [The essence of urbanization as a global economic process]. *Naukovyj visnyk Mukachivs'kogo derzhavnogo universytetu*, vol. 2(6), 196 p.
3. Derzhstat Ukrainy (2017) «Chysel'nist' postijnogo naselennja» [State Statistics Service of Ukraine: Permanent population]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html (accessed 20 April 2021).
4. Gukalova, I.V. and Omel'chenko, N.V. (2015) "Kategorija «urbanizacija» u ponjatijnij ploshhyni social'noi' geografii' ta inshyh nauk" [Category "urbanization" in the conceptual plane of social geography and other sciences]. *Visnyk Odes'kogo nacional'nogo universytetu, Serija Geografichni ta geologichni nauky*, vol. 20, no. 2(25), 190 p.
5. Blum, D.I. and Tarun, H. (2007) "Urbanisticheskaja revoljucija" [Urban revolution]. *Finansy & razvitie*, vol. 3. Available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/rus/2007/09/.pdf> (accessed 20 April 2021).
6. Zastavec'kyj, T.B. (2005) "The system of urban settlements of the agro-industrial region in the conditions of society transformation". Ternopil', 180 p.
7. Mizhnarodnyj bank rekonstrukcii' ta rozvytku (2015) «Zvit Svitovogo banku na osnovi doslidzhennja urbanizacijnyh procesiv v Ukraini u 1989–2013 rokah. Ukrain'a: Ogljad urbanizacii'» [World Bank report based on a study of urbanization processes in Ukraine in 1989–2013. Ukraine Review of urbanization], no. ACS15060, 196 p. Available at: <https://www.slideshare.net/Mistosite/ss-66014065.pdf> (accessed 20 April 2021).
8. Komarnyc'ka, G.O., Shypulina, Ju.S. and Iljashenko, N.S. (2017) "Vplyv urbanizacii' na innovacijnyj rozvytok regioniv Ukrainy" [The impact of urbanization on the innovative development of the regions of Ukraine]. *Marketing i menedzhment innovacij*, vol. 3, pp. 336–345.
9. Kuz'menko, D.M. "Definicija ponjattja «urbanizacija» v suspil'nij geografii'" [Definition of "urbanization" in social geography]. Available at: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/7706.doc>
10. Matvjejeva, V. (2014) "Urbanizacija ta innovacii': vzajemnyj vplyv i shljahy rozv'jazannja spil'nyh problem" [Urbanization and innovation: mutual influence and ways to solve common problems]. *Naukovyj visnyk Shidnojevropejs'kogo nacional'nogo universytetu im. Lesi Ukrainky, Serija Mizhnarodni vidnosyny*, p. 291.
11. «Global'ni mista za versijeju GaWC» (2016). Available at: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2016t.html> (accessed 20 April 2021).
12. Glushkova, V.G. (ed.), Smagin, Ju.A. (2005) "Territorial organization of the population". Moscow: Izd.-torg. korporacija «Dashkov i K°», 244 p.
13. Cherchata A.O., Tarasova T.O., Shtohryn M.V. (2020) "Informacijno-anality`chne zabezpechennja upravlinnyja staly`m rozvytkom instytucionalnyx odynycz'" [Information and analytical support of sustainable development management of institutional units], *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu*, vol. 2(22). Available at: <https://eung.nung.edu.ua/index.php/ecom/article/view/319> (accessed 20 April 2021).
14. Andrusiv, U., Kinash, I., Cherchata, A., Polyanska, A., Dzoba, O., Tarasova, T. & Lysak, H. (2020) Experience and prospects of innovation development venture capital financing. *Management Science Letters*, vol. 10(4). Available at: http://www.growingscience.com/msl/Vol10/msl_2019_302.pdf (accessed 17 April 2021).
15. Harvey, D. (1985) *The Urbanization of Capital: Studies in the History and Theory of Capitalist Urbanization*. Oxford: Basil Blackwell, 239 p.
16. «UN report: World's biggest cities merging into «mega-regions» (2010) *Guardian News*. Available at: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/mar/22/un-cities-mega-regions/> (accessed 20 April 2021).
17. «United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division» (2014) *World Urbanization Prospects, The 2014 Revision, Highlights (ST/ESA/SER.A/352)*. Available at: <http://esa.un.org/unpd/wup/Highlights/WUP2014-Highlights.pdf> (accessed 20 April 2021).
18. Van den Berg, L., Drewett, R., Klaassen, L.H., Rossi, A. and Vijverberg, C.H.T. (1982) *Urban Europe: a study of growth and decline*. New York: Oxford: Pergamon Press, 162 p.